

Profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin piyano sınav kaygısı ve armoni dersine ilişkin tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

An investigation of the relationship between piano exam anxiety and attitude levels toward harmony lessons among students receiving professional music education

Hakan Bağcı¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Kocaeli, Türkiye.

ÖZ

Bu çalışmanın problemi profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin Piyano Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesidir. Ayrıca öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum düzeyi ve Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı düzeylerinin cinsiyet, bölüm, üniversite, fakülte, sınıf, bireysel çalgı, evde piyano bulunma durumu, ailede çalgı çalan birisinin olması durumu, müzik ile ilgili zaman geçmişi, çalgı toplulukları ve korolarda yer almış olma durumuna göre farklılık durumları da incelenmiştir. Çalışma, iki derse ilişkin tutum ve kaygı düzeyleri arasında ilişkinin, teorik derslerin öğrencilerin uygulamada bilişsel süreçlerini etkileyebilecek bir nitelik anlamına geleceği dolayısıyla önem taşımaktadır.

Çalışma ilişkisel tarama modeline dayalıdır. Çalışmada Türkiye’de 8 farklı üniversitenin eğitim fakültesi, konservatuvar ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik ile ilgili bölümlerinde okumakta olan 164 öğrenciye ulaşılmış, Kurtuldu (2009) tarafından geliştirilen Piyano Dersi Sınav Kaygısı Ölçeği ve Bağcı (2020a) tarafından geliştirilen Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum ölçekleri puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu, müzik eğitiminde sıkça tartışılan “teori ve uygulama arasındaki kopukluk” olgusuyla ilişkilendirilmiş; iki disiplin arasındaki koordinasyon eksikliğinin duyuşsal bütünleşmeyi engellediği değerlendirilmiştir.

Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı puanları bakımından sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 5 yıl veya daha fazla süredir okumakta olan öğrencilerin Piyano Dersi Sınav Kaygısı düzeyi 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanlarının okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunma durumuna göre, çalgı topluluklarında yer almış öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum puanlarının cinsiyet, öğrencilerin okudukları program, okudukları üniversite ve fakülte, ana çalgılarına, evde piyano bulunma durumu, ailede çalgı çalan bir birey bulunma, müzikle uğraşı süresi, okul öncesinde bir çoksesli koroda bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Armoni Dersine İlişkin Tutum puanlarının sınıf düzeyine ve okul öncesinde okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda armoni derslerinde piyano eserlerinin analizine daha fazla yer verilmesi ve piyano derslerinde de armonik bilgilerin eşzamanlı olarak üzerinden geçilmesi, bu iki dersin birbirine daha bağlantılı düşünülmesi ve işlenmesi önerilmektedir.

Hakan Bağcı – hbagci@hotmail.com

Geliş tarihi/Received: 07.02.2026 – Kabul tarihi/Accepted: 31.03.2026 – Yayın tarihi/Published: 04.05.2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren Creative Commons Attribution License (CC BY) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). This is an open access article distributed under the Creative Commons Attribution License (CC BY), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

Anahtar kelimeler: tutum, sınav kaygısı, müzik eğitimi, piyano, armoni

ABSTRACT

The problem of this study is to examine whether there is a relationship between the levels of Piano Examination Anxiety and Attitudes Toward Harmony Course among students receiving professional music education. In addition, differences in students' Attitude Toward Harmony Course and Piano Examination Anxiety levels were examined with respect to gender, department, university, faculty, grade level, primary instrument, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, and participation in instrumental ensembles and choirs prior to formal schooling.

The study is significant in that a relationship between attitude and anxiety levels across these two courses would imply that theoretical coursework may influence students' cognitive processes in applied settings.

The study is based on a relational survey model. Data were collected from 164 students enrolled in music-related departments at education faculties, conservatories, and fine arts faculties of eight different universities in Turkey. The Piano Lesson Examination Anxiety Scale developed by Kurtuldu (2009) and the Attitude Toward Harmony Course Scale developed by Bağcı (2020a) were administered.

No significant relationship was found between Piano Examination Anxiety and Attitude Toward Harmony Course scale scores. This finding was associated with the frequently discussed phenomenon of the "theory-practice divide" in music education; the lack of coordination between the two disciplines was evaluated as a barrier to affective integration.

A significant difference in Piano Examination Anxiety scores was found according to grade level. Students who had been enrolled for five or more years reported significantly higher Piano Examination Anxiety than 1st and 4th year students. Piano Examination Anxiety scores also differed significantly based on pre-school participation in instrumental ensembles, in favor of students who had previously participated in such ensembles.

No significant differences were found in Piano Examination Anxiety or Attitude Toward Harmony Course scores with respect to gender, program of study, university, faculty, primary instrument, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, or pre-school participation in a polyphonic choir. Attitude Toward Harmony Course scores showed no significant differences based on grade level or pre-school participation in instrumental ensembles.

Based on the findings, it is recommended that harmony courses incorporate greater emphasis on the analysis of piano repertoire, and that piano lessons simultaneously revisit harmonic concepts, so that these two courses are conceived and taught in a more interconnected manner.

Keywords: attitude, exam anxiety, music education, piano, harmony

1. GİRİŞ

Öğrenme sürecinde duyuşsal ve tutum ile ilgili faktörlerin önemi giderek artmaktadır. Bu bağlamda, sınav kaygısı ve tutumlar üzerine yapılan araştırmalar, özellikle müzik eğitimi alanında, öğrencilerin başarılarını ve motivasyonlarını anlamada önemli ipuçları sunmaktadır. Piyano eğitimi gibi yoğun ve disiplin gerektiren derslerde, sınav kaygısının öğrenci performansı üzerinde olumsuz etkiler yaratabildiği bilinmektedir. Aynı zamanda, armoni dersi gibi teorik ve uygulamalı bileşenleri içeren derslere ilişkin tutumlar, öğrencinin genel öğrenme motivasyonunu ve başarı seviyesini belirleyici rol oynar.

Tutum kavramını incelediğimizde çeşitli tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Kavram, bireyler üzerinde doğrudan gözlemlenemese de davranıştan önce gelen ve eyleme yönelik seçim ve kararları yönlendiren bir yapı olarak görülmektedir (Hogg ve Vaughan, 2010). Baron ve Byrne'e (1977) göre tutumlar, organize olmuş duygu, inanç ve davranış eğilimleri olarak tanımlanır. Ancak bir eğilimin tutum olarak tanımlanabilmesi için eğilimin uzun süreli olarak gösterilmesi ve bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlar içermesi beklenir (Ciccarelli ve White, 2022; Cüceloğlu, 2006; Gerrig ve Zimbardo, 2020). Kaygı uyanıklık, dikkat, algı, akıl yürütme ve hafızanın etkileşimini içeren bilişsel analizlere olanak tanıyan karmaşık bir olgudur. Bu süreçlerin çoğu bilinçdışı bir düzeyde gerçekleşir. Bu yüzden her zaman bilim insanlarının konu alanı içinde yer almıştır (Rachman, 2004).

Tutumlar zaman içinde değişebilir, değiştirilebilir. Tutumların değişiminde etkili olduğu düşünülen iki tip süreç vardır: Bunlar kısaca "tutumla zıt bir davranışta bulunmak" ve "ikna edici bir iletişime maruz kalmak" süreçleri olarak tanımlanabilir (Arkonaç, 1993). Çeşitli çalışmalar tutumun bilişsel yönü ile davranış arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu ilişki şu dört koşulda oluşmaktadır (Cüceloğlu, 2006): Tutumun kuvvetli olması, bireyin yaşantısına dayalı olması, bireye göre önemli kişilerce desteklenmesi ve sık sık kendini

ortaya koyabilme şansı. Eğitimciler açısından tutumun önemli boyutu bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bireyin davranışları ve tutumu üzerinde değişiklik yapmaya çalışılıyor ise konuya titizlikle yaklaşılması gerekmektedir.

Kaygı sözcüğü ise kavram olarak üzüntü, tasa, gerçek bir tehlikeye ilişkin korku, endişe duyulan düşünce olarak tanımlanmaktadır (Erdem, 2006). Kaygının bireyde oluşumu, bulunduğu çevreden geleceğe ilişkin olumsuz beklentiler geliştirmesine sebep olabilecek sinyaller almasıyla mümkün olabilmektedir. Sınavlarda olduğu gibi geleceğe ilişkin olumsuz bir sonuç beklentisi, bazen yaşanan bilişsel bir çatışma da kaygıya neden olabilmektedir (Polat ve Sadıkoğlu, 2018). Freud'a göre ise birey, çoğunlukla kaygının sebepleri veya kaynaklarının neler olduğunun farkında değildir (aktaran Morgan, 2022).

Piyano ve Armoni dersleri, genellikle zor olarak nitelenen dersler arasında yer almaktadır. Pirlibeylioğlu ve Akın Şişman'ın (2017) çalışması, müzik öğretmeni adaylarının piyanoda yetersiz olduklarını, yoğun performans ve sınav kaygısı yaşadıklarını göstermektedir. Araştırmalar, kaygının özellikle sınavlarda akademik performansı olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Öğrenciler bu tür durumlarda genellikle artan stres ve endişe yaşarlar, bu da çalışmalara ilişkin olumsuz bir tutuma yol açabilir (Dong ve Gedviliene, 2025).

Yüksek derecede kaygı gösteren kişilerde nefes darlığı, terleme, düzensiz nefes, gerginlik, kalp çarpıntısı, ani sinirlenme, bel ağrısı, mide ağrısı, ishal veya kabızlık, aşırı tepki, titreme, el ve ayaklarda soğukluk hissi, yorgunluk, baş ağrısı, boyun kaslarında gerginlik yaşanabilir (Cüceloğlu, 2006).

Aslında kaygının miktarı önemlidir. Kaygısız bir bireyin çalışmak için bir nedeni de olmayabilir. Bu tür bir durumda başarının da beklenmeyeceği çok açıktır. Çalışmalar, sınav korkusunun (aşırı kaygının), bilişsel performansı, öğrencinin kaygısını yönetmesinde ne yönde kanalize ettiğine bağlı olarak, olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebileceğini göstermektedir (Plotnik, 2009).

Müzisyenler performanslarını etkileyebilecek düzeydeki kaygılarını kontrol amacıyla biyolojik geribildirim kullanmaktadır. Uzun bir süreç gerektiren bu yöntemde biyolojik geribildirim etkinliğiyle ilgili raporlar, kontrollü çalışmalardan daha çok kişisel açıklamalar üzerine kurgulanmaktadır. Bu kanıtlar, biyolojik geribildirim gerçekten yararlı olduğunu güçlü bir şekilde desteklemektedir (Morris, 2002).

Öz saygı düzeyi artan bireyler daha az fizyolojik uyarılma yaşar ve daha az kaygı duyarlar (Greenberg vd., 1992; Hogg ve Vaughan, 2010). Bu anlamda kişisel gelişim farkındalığı arttıran bir unsurdur. Kişinin kendisini alanında iyi hissetmesi bireyin başarısı ve tutumu açısından önemli bir etkidir. Kuramsal ve bilişsel anlamda bilginin bireyi destekleyebileceği, kaygılarını azaltabileceği ve tutum düzeylerinde olumlu etkiler yapabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, piyano sınavları ile ilgili kaygının, öğrencilerin armoni derslerine yönelik algılarını ve tutumlarını hem eğitim uygulamaları hem de öğrenci refahı bakımından nasıl etkilediğinin bilinmesine ihtiyaç hissedilmesinden yola çıkarak oluşturulmuştur.

Müzik eğitimi, bilişsel becerilerin duyuşsal süreçlerle harmanlandığı bütüncül bir gelişim alanıdır. Literatürde, öğrencilerin farklı bilgi alanlarından (teorik ve uygulamalı) beslenmesinin, sadece teknik başarıyı değil, aynı zamanda derse yönelik motivasyon ve olumlu tutum gelişimini de desteklediği vurgulanmaktadır (Hallam, 2010). Özellikle armoni gibi derslerde işlenen teorik altyapının, piyano vb. çalgılarda pratik performansla ilişkilendirilmesi, öğrencinin müziği bir bütün olarak anlamlandırmasını sağlayarak sınav kaygısı gibi engelleyici unsurların yönetilmesine yardımcı olabilmektedir (McPherson, 2016). Yapılan araştırmalar, müzik eğitiminin öğrencilerin öz yeterlilik algısını güçlendirdiğini ve akademik görevlere karşı daha pozitif bir yaklaşım sergilemelerine olanak tanıdığını göstermektedir (Dong ve Gedviliene, 2025; Sun, 2022). Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da armoni ve piyano gibi derslerin koordineli yürütülmesinin, öğrencilerin deşifre ve analiz becerilerini artırarak genel başarı düzeylerine olumlu yansıdığını ortaya koymaktadır (Kurtuldu ve Odabaş, 2017; Gün ve Demirtaş, 2016).

1.1. Problem

Üniversitelerin müzik ile ilgili bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin birçoğunun zorunlu olarak gördüğü piyano dersi ve armoni dersleri birçok öğrenci tarafından zor olarak tanımlanmaktadır (Pirlibeylioğlu ve Akın Şişman, 2017). Bu derslerin arasında herhangi bir anlamda ilişkisinin bulunması, Armoni dersine yapılacak herhangi bir iyileştirici etkinin Piyano sınav kaygısını da etkileyebileceğini gösterir. Bu anlamda bu konuda bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Çalışmanın problemi üniversitelerin müzik ile ilgili bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin Piyano Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorusu oluşturmaktadır. Çalışma, Piyano Sınav Kaygısı ile Armoni Dersine Yönelik Tutum arasındaki ilişkiyi inceleyerek, bu faktörlerin piyano eğitiminde nasıl etkileşimler içerisinde olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin demografik özellikleri ve deneyimleri bağlamında bu ilişkilerin farklılık gösterebileceği konusu da incelenmektedir.

1.2. Amaç

Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

Üniversitelerin müzik ile ilgili bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin piyano sınav kaygısı ve armoni dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Üniversitelerin müzik ile ilgili bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerin armoni dersine ilişkin tutum düzeyi ve piyano dersine ilişkin sınav kaygısı düzeyleri cinsiyet, bölüm, üniversite, fakülte, sınıf, bireysel çalgı, evde piyano bulunma durumu, ailede çalgı çalan birisinin olması durumu, müzik ile ilgili zaman geçmişi, çalgı toplulukları ve korolarda yer almış olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Önem

Araştırmanın temel amacı, sınav kaygısı ve tutumlar arasındaki ilişkiyi sistematik biçimde analiz ederek, müzik eğitimi alanında öğrenci başarılarını ve motivasyonlarını iyileştirmeye yönelik veri sağlamaktır. Armoni Dersine İlişkin Tutum ve Piyano Dersi Sınav Kaygısı arasında yapılan bir ilişki sorgulaması ile bu konuda bir bulguya sahip olmak, teorik derslerin öğrencilerin bilişsel süreçlerine etkisini gösterebilecek temel bir nitelik anlamına gelmektedir. Çalışma bu yüzden kuramsal olarak önem taşımaktadır. Çalışma, müzik eğitiminde teori ve uygulama arasındaki bağ dolayısıyla, icra alanlarının desteklenmesi bakımından da önem taşımaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Çalışma, 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Kocaeli Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi olmak üzere 8 farklı üniversitede profesyonel müzik eğitimi verilen bölümler olarak güzel sanatlar fakültelerinin müzik ile ilgili bölümleri (performans ve müzikoloji), eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği anabilim dalları ve konservatuvarların müzik bölümleri (müzikoloji ve Türk müziği) ile sınırlıdır.

Araştırma, örneklemin büyük bir kısmının belirli bir kurum üzerinde yoğunlaşması ve veri toplama araçlarının Likert tipi ölçekler olması nedeniyle genellenebilirlik açısından belirli sınırlılıklara sahiptir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Çalışma armoni dersine ilişkin tutum düzeyi ve piyano dersine ilişkin sınav kaygısı arasında bir ilişki arayışı içindedir. Çalışma ilişkisel tarama modeline dayalı bir çalışmadır. İlişkisel tarama modelleri iki veya daha fazla değişken arasında, değişkenlere herhangi bir müdahale yapılmaksızın, istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon/ilişki olup olmadığını inceler ve değişkenlerin birlikte değişim durumlarını inceler (Büyüköztürk vd., 2017; Cohen vd., 2005; Karasar, 2017). Bu modele dayalı araştırmalarda genellikle fikirlerin ve eğilimlerin gelişimini incelemek için zaman içinde boylamsal veri toplanır (Creswell ve Creswell, 2018).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni üniversitelerin müzik ile ilgili bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi almakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Kocaeli Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde müzik ile ilgili bölümlerde okumakta olan 164 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada örneklem grubuna ulaşmak ve veri elde etmek üzere uygun örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri benimsenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi zaman, maddi ve iş gücü gibi yönlerden kayıpları önlemek amacıyla benimsenmiştir. Literatürde uygun örnekleme yöntemi, araştırmacının kolayca ulaşabileceği bir örneklemden veri elde edilmesi olarak tanımlanmıştır (Büyüköztürk vd, 2017). Ulaşılabilir bir örneklem oluşturmak amacıyla çevrimiçi olarak veri toplanmıştır. Farklı şehirler, üniversiteler, fakülte ve programlarda okumakta olan öğrencilerin verilerini karşılaştırabilmek için ise maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Maksimum çeşitlilik yönteminin kullanım amacı ise çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortaklık, farklılık durumlarının belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Tablo 1

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Bağımsız Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	93	56.7
Erkek	71	43.3
Program	f	%
Performans / Çalgı	80	48.8
Müzikoloji / Müzik Bilimleri	54	32.9
Müzik Öğretmenliği	30	18.3
Sınıf Düzeyi	f	%
1.Sınıf	37	22.6
2. Sınıf	34	20.7
3. Sınıf	37	22.6
4. Sınıf	32	19.5
5. Yıl veya Daha Fazla	24	14.6
Üniversite	f	%
Kocaeli Üniversitesi	106	64.6
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	16	9.8
Trabzon Üniversitesi	10	6.1
Sinop Üniversitesi	14	8.5
Pamukkale Üniversitesi	7	4.3
Sakarya Üniversitesi	6	3.7
Marmara Üniversitesi	4	2.4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	0.6
Fakülte	f	%
Güzel Sanatlar Fakültesi	109	66.5
Eğitim Fakültesi	29	17.7
Konservatuvar	26	15.9
Ana Çalgı	f	%
Piyano	47	28.7
Yaylı Çalgılar	40	24.4
Üflemeli Çalgılar	17	10.4
Gitar	32	19.5

Şan	13	7.9
Elektrik ve Bas Gitar (Elk.Git.:4, Bas Git.: 2)	8	4.9
Türk Müziği Çalgıları (Bağlama: 5, Ud: 1, Kanun: 1)	7	4.3
Evde Piyano Bulunma Durumu	f	%
Evinde Piyano olan	117	71.3
Evinde Piyano olmayan	47	28.7
Ailede Çalgı Çalan Birey Bulunma Durumu	f	%
Ailesinde çalgı çalan birey bulunan	54	32.9
Ailesinde çalgı çalan birey bulunmayan	110	67.1
Müzikle İlgili Süresi	f	%
5 yıldan az	49	29.9
5-10 yıl arası	70	42.7
11-15 yıl arası	28	17.1
15 yıl ve daha fazla	17	10.4
Daha Önce Çoksesli Korolarda Yer Alma Durumu	f	%
Okul öncesinde çoksesli korolarda yer almış	82	50.0
Okul öncesinde çoksesli korolarda bulunmamış	82	50.0
Daha Önce Çeşitli Çalgı Topluluklarında Yer Alma Durumu	f	%
Okul öncesinde çalgı topluluklarında yer almış	101	61.6
Okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunmamış	63	38.4
Toplam	164	100.0

Tablo 1'de görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin,

- 93'ünün (%56.7) kadın, 71'inin (%43.3) erkek öğrencilerden oluştuğu;
- 80'inin (%48.8) Performans / Çalgı programında, 54'ünün (%32.9) Müzikoloji / Müzik Bilimleri programında, 30'unun (%18.3) Müzik Öğretmenliği programında okumakta olduğu;
- 37'sinin (%22.6) 1.Sınıf, 34'ünün (%20.7) 2. Sınıf, 37'sinin (%22.6) 3. Sınıf, 32'sinin (%19.5) 4. Sınıf, 24'ünün (%14.6) ise okulunu uzattığı (5. Yıl veya Daha Fazla);
- 106'sının (%64.6) Kocaeli Üniversitesi, 16'sının (%9.8) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 10'unun (%6.1) Trabzon Üniversitesi, 14'ünün (%8.5) Sinop Üniversitesi, 7'sinin (%4.3) Pamukkale Üniversitesi, 6'sının (%3.7) Sakarya Üniversitesi, 4'ünün (%2.4) Marmara Üniversitesi ve 1'inin (%0.6) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğrencisi olduğu görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla Kurtuldu (2009) tarafından geliştirilen Piyano Dersi Sınav Kaygısı Ölçeği ve Bağcı (2020a) tarafından geliştirilen Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği (ADİTÖ) kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların cinsiyet, okumakta oldukları bölüm, üniversite, fakülte, sınıf, ana çalgı türü, evde piyano bulunma durumu, ailede çalgı çalan birisinin olması durumu, müzik ile ilgili zaman geçmişi ve çoksesli korolarda yer almış olma durumlarını sorgulayan bir anket kullanılmıştır.

Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği (Bağcı, 2020a), tek faktörden oluşan 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.966 olarak hesaplanmış ve tek faktörlü yapı toplam varyansın %47.708'sini açıklayabilmektedir. Ölçek, 1 ve 5 arasında puanlanan, 25'i olumlu ve 9'u olumsuz toplam 34 sorudan oluşmaktadır.

Piyano Dersi Sınav Kaygısı Ölçeği (Kurtuldu, 2009), 27 maddeden oluşmakta olup, 5'li Likert tipinde (1-5 arasında) bir ölçektir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Ölçek tek bir faktör yapısına sahiptir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %60.69'dur. Ölçeğin kullanılması için Ölçek geliştiricisi Kurtuldu'dan 11.10.2024 tarihinde e-posta yoluyla izin alınmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla çevrimiçi veri elde edilebilecek bir form hazırlanmıştır. Form anket soruları, Piyano Dersi Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği sorularından oluşmuştur. Veriler gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Bu amaçla formda gönüllülük onaması olduğuna dair bilgilendirici bilgiler yer almıştır. Oluşturulan formun bağlantısı, geniş bir örneklem elde edebilmek amacıyla 12 üniversiteye gönderilmiştir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi ve Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden veri elde edilememiş; Kocaeli Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi olmak üzere toplam 8 farklı üniversiteden veri elde edilmiştir. Veriler 29.05.2025-25.06.2025 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Armoni dersine ilişkin tutum ve piyano dersi sınav kaygısı puanları arasındaki ilişkinin hesaplanması için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Değişkenlerin tek tek durumlarını belirlemek üzere tanımlayıcı tekniklerden frekans ve yüzde analizlerinden faydalanılmıştır. Cinsiyet, okumakta olunan bölüm, üniversite, fakülte, sınıf, ana çalgı türü, evde piyano bulunma durumu, ailede çalgı çalan birisinin olması durumu, müzik ile ilgili zaman geçmişi ve çoksesli korolarda yer almış olma durumları gibi süresiz değişkenlere göre armoni dersine ilişkin tutum ve piyano dersi kaygı puanlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini sınamak üzere ilişkisiz grup t testi, tek yönlü varyans analizi ve Kruskal Wallis testi farklılık analizlerinden faydalanılmıştır.

Araştırmada verilerin analizinde, değişkenlerin alt gruplardaki örneklem büyüklükleri belirleyici unsur olmuştur. İstatistiksel alanyazında, örneklem sayısının 30'un üzerinde olduğu durumlarda Merkezi Limit Teoremi gereği örneklem dağılımının normallik sergileyeceği ve parametrik testlerin ihlallere karşı dirençli olduğu kabul edilmektedir (Field, 2018; Pallant, 2020). Bu doğrultuda, analiz sürecinde $n < 30$ olan alt gruplar için non-parametrik teknikler (Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H); $n \geq 30$ olan gruplar için ise parametrik teknikler (Bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi) tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, düşük örneklemli gruplarda Tip I hata riskini minimize ederken, geniş örneklemli gruplarda istatistiksel gücü korumayı amaçlamaktadır (Gravetter ve Wallnau, 2016). Ayrıca yapılan analizlerde gruplar arası varyansların eşitliği Levene testi ile kontrol edilmiş ve anlamlılık düzeyi 0.05 olarak esas alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2

Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçeklerin Örneklem Grubu İçin Tanımlayıcı Değerleri

Ölçek	n	Min.	Max.	\bar{x}	S.S.
Piyano Sınav Kaygısı	164	42.00	120.00	80.092	15.704
Armoni Dersine İlişkin Tutum	164	42.00	170.00	137.037	23.919

Tablo 2'de görüldüğü üzere; Örneklem grubunda yer alan öğrenciler Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği'nden ortalama 80.092 puan almışlardır. Grubun standart sapması 15.704, alınan en düşük puan 42.00 ve en yüksek puan ise 120.00 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puan ortalaması ise 137.037 olduğu görülmüştür. Grubun bu ölçek için standart sapmasının 23.919, alınan en düşük puanın 42.00 ve en yüksek puanın ise 170.00 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

Ölçekler	n	r	p
Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı - Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	164	0.026	0.745

Tablo 3'te görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=0.026$, $p=0.745$).

Tablo 4

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Cinsiyete Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Kadın	93	82.043	15.933	1.835	162	0.068
	Erkek	71	77.535	15.130			
Armoni Tutum	Kadın	93	135.516	24.053	0.931	162	0.353
	Erkek	71	139.028	23.764			

Tablo 4'te görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında cinsiyete göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=1.835$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında cinsiyete göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.931$, $p>0.05$).

Tablo 5

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Okudukları Programa Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Var. K.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Piyano Sınav Kaygısı	Gruplar İçi	307.437	2	153.718	0.620	0.539
	Gruplar Arası	39890.191	161	247.765		
	Toplam	40197.628	163			
Armoni Tutum	Gruplar İçi	232.830	2	116.415	0.201	0.818
	Gruplar Arası	93018.950	161	577.757		
	Toplam	93251.780	163			

Tablo 5'te görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları programa göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F=0.620$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları programa göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F=0.201$, $p>0.05$).

Tablo 6

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Sınıf Düzeyine Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Sınıf Düzeyi	n	Kareler Ortalaması	χ^2	sd	p	Post Hoc
Piyano Sınav Kaygısı	1. Sınıf (a)	37	68.03	12.656	4	0.013	e>a e>d
	2. Sınıf (b)	34	85.76				
	3. Sınıf (c)	37	91.68				
	4. Sınıf (d)	32	68.86				
	5. Yıl veya daha fazla (e)	24	104.23				
Armoni Tutum	1.Sınıf	37	84.04	3.784	4	0.436	- -
	2. Sınıf	34	88.41				
	3. Sınıf	37	73.05				
	4. Sınıf	32	77.00				
	5. Yıl veya Daha Fazla	24	93.65				

Tablo 6'da görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=12.626$, $p<0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu sınamak üzere yapılan Tamhane Post Hoc analizi sonucunda 5 yıl veya daha fazla süredir okumakta olan öğrencilerin Piyano Dersi Sınav Kaygısı düzeyi 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=3.784$, $p>0.05$).

Tablo 7

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Okudukları Üniversitelere Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Üniversite	n	Kareler Ortalaması	χ^2	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Kocaeli Üniversitesi	106	83.07	5.012	6	0.542
	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	16	96.69			
	Trabzon Üniversitesi	10	71.25			
	Sinop Üniversitesi	14	61.18			
	Pamukkale Üniversitesi	7	86.57			
	Sakarya Üniversitesi	6	87.33			
	Marmara Üniversitesi	4	78.75			
Armoni Tutum	Kocaeli Üniversitesi	106	80.32	5.714	6	0.456
	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	16	90.91			
	Trabzon Üniversitesi	10	83.85			
	Sinop Üniversitesi	14	99.93			
	Pamukkale Üniversitesi	7	71.93			
	Sakarya Üniversitesi	6	80.42			
	Marmara Üniversitesi	4	43.63			

Tablo 7'de görüldüğü üzere; Üniversitelere göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeklerinden alınan puanlara göre farklılık analizi yapılırken, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden yalnızca bir katılımcı olması nedeniyle veri setinden çıkarılarak analiz yapılmıştır.

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları üniversitelere göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=5.012, p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları üniversitelere göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=5.714, p>0.05$).

Tablo 8

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Okudukları Fakülteye Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Fakülte	n	Kareler Ortalaması	χ^2	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Güzel Sanatlar Fakültesi	109	79.51	1.333	2	0.514
	Eğitim Fakültesi	29	89.72			
	Konservatuvar	26	86.96			
Armoni Tutum	Güzel Sanatlar Fakültesi	109	81.67	0.109	2	0.947
	Eğitim Fakültesi	29	83.59			
	Konservatuvar	26	84.79			

Tablo 8'de görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları fakültelere göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1.333, p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları fakültelere göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0.109, p>0.05$).

Tablo 9

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Ana Çalgılarına Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Ana Çalgı	n	Kareler Ortalaması	χ^2	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Piyano	47	84.81	5.049	6	0.538
	Yaylı Çalgılar	40	83.83			
	Üflemeli Çalgılar	17	97.50			
	Gitar	32	71.70			
	Şan	13	81.81			
	Elektrik ve Bas Gitar	8	64.63			
	Türk Müziği Çalgıları	7	94.07			
Armoni Tutum	Piyano	47	84.85	6.741	6	0.345
	Yaylı Çalgılar	40	77.80			
	Üflemeli Çalgılar	17	74.32			
	Gitar	32	87.02			
	Şan	13	85.69			
	Elektrik ve Bas Gitar	8	111.06			
	Türk Müziği Çalgıları	7	54.21			

Tablo 9'da görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları ana çalgılarına göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=5.049$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin okudukları ana çalgılarına göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=6.741$, $p>0.05$).

Tablo 10

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Evde Piyano Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Piyano Bulunma Durumu	n	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Evinde piyano olan	117	80.060	15.697	0.041	162	0.968
	Evinde piyano olmayan	47	80.170	15.891			
Armoni Tutum	Evinde piyano olan	117	137.162	22.785	0.106	162	0.916
	Evinde piyano olmayan	47	136.723	26.794			

Tablo 10'da görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında evlerinde piyano bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.041$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında evlerinde piyano bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.106$, $p>0.05$).

Tablo 11

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Ailede Çalgı Çalan Bir Birey Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Ailede Çalgı Çalan Birey Bulunma Durumu	n	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Ailesinde çalgı çalan birey bulunan	54	79.352	15.289	0.422	162	0.674
	Ailesinde çalgı çalan birey bulunmayan	110	80.454	15.960			
Armoni Tutum	Ailesinde çalgı çalan birey bulunan	54	137.685	20.788	0.243	162	0.809
	Ailesinde çalgı çalan birey bulunmayan	110	136.718	25.399			

Tablo 11'de görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında ailelerinde çalgı çalan bir birey bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.422$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında ailelerinde çalgı çalan bir birey bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.243$, $p>0.05$).

Tablo 12

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Müzikle Uğraşı Süresine Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Müzikle Uğraşı Süresine Göre	n	Kareler Ortalaması	χ^2	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	5 yıldan az	49	82.53	1.993	3	0.574
	5-10 yıl arası	70	87.49			
	11-15 yıl arası	28	75.04			
	15 yıl ve daha fazla	17	74.15			
Armoni Tutum	5 yıldan az	49	80.56	0.655	3	0.884
	5-10 yıl arası	70	81.56			
	11-15 yıl arası	28	83.09			
	15 yıl ve daha fazla	17	90.97			

Tablo 12'de görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında öğrencilerin müzikle uğraşı süresine göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1.993$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında öğrencilerin müzikle uğraşı süresine göre yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0.655$, $p>0.05$).

Tablo 13

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Okul Öncesinde Bir Çoksesli Koroda Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Daha Önce Çoksesli Korolarda Yer Alma Durumu	n	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Okul öncesinde çoksesli korolarda yer almış	82	79.220	15.099	0.710	162	0.479
	Okul öncesinde çoksesli korolarda bulunmamış	82	80.963	16.333			
Armoni Tutum	Okul öncesinde çoksesli korolarda yer almış	82	137.476	23.627	0.234	162	0.815
	Okul öncesinde çoksesli korolarda bulunmamış	82	136.598	24.344			

Tablo 13'te görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında okul öncesinde bir çoksesli koroda bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.710$, $p>0.05$).

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında okul öncesinde bir çoksesli koroda bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.243$, $p>0.05$).

Tablo 14

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Okul Öncesinde Çalgı Topluluklarında Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Daha Önce Çoksesli Korolarda Yer Alma Durumu	n	\bar{x}	S.S.	t	sd	p
Piyano Sınav Kaygısı	Okul öncesinde çalgı topluluklarında yer almış	101	78.079	15.446	2.099	162	0.037
	Okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunmamış	63	83.317	15.697			
Armoni Tutum	Okul öncesinde çalgı topluluklarında yer almış	101	138.218	24.518	0.800	162	0.425
	Okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunmamış	63	135.143	22.991			

Tablo 14'te görüldüğü üzere; Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, okul öncesinde çalgı topluluklarında yer almış öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=2.099$, $p<0.05$). Okul öncesinde herhangi bir çalgı topluluğunda yer almış öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı puan ortalamaları anlamlı derecede daha düşük düzeydedir.

Örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında okul öncesinde çalgı topluluklarında bulunma durumuna göre yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.800$, $p>0.05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Tartışma

Örnekleme grubundan elde edilen Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu, araştırmanın en dikkat çekici bulgusudur. Bu durum, müzik eğitimi alan öğrencilerin uygulama - teknik icra (piyano) ile kuramsal donanımı (armoni), zihinsel süreçlerinde yeterince bütünleştiremediklerine, alanlar arasında ilişkiler kuramadıklarına işaret ediyor olabilir. Öğrenciler için armoni dersi, sadece geçilmesi gereken bir ders, piyano ise kaygı uyandıran bir performans alanı olarak birbirinden izole kalmış olabilir. Bu durum, eğitim programlarında armoni dersinin piyano repertuarı ve çeşitli oda müziği repertuarları üzerinden uygulamalı ve işitsel bir biçimde işlenmesinin gerekliliğini teorik bir ihtiyaç olarak ortaya koymaktadır.

Bu sonuç, müzik eğitimi literatüründe sıkça tartışılan "teori ve uygulama arasındaki kopukluk" olgusuyla ilişkilendirilebilir. Alanyazında performans kaygısının genellikle sahneleme ve teknik kusursuzluk korkusuyla sınırlı kaldığı, bu durumun bilişsel odaklı teorik derslere yönelik tutumu doğrudan etkilemediği vurgulanmaktadır (Ritchie ve Williamon, 2011).

Armoni dersinin müzikal analiz ve yapısal anlamlandırma becerisi kazandırdığı düşünüldüğünde, bu iki değişken arasında bir ilişki beklenmesi doğaldır. Ancak bulgular, öğrencilerin armoni dersini piyano performansını destekleyen bir araç olarak değil, "başarılması gereken akademik bir yükümlülük" olarak gördüklerini düşündürmektedir. Müzisyenler için teorik altyapının performansla ilişkilendirilmesi, performans kaygısının bilişsel stratejilerle yönetilmesine zemin hazırlamaktadır (Casanova, Riaño, Zarza-Alzugaray ve Orejudo, 2025; Ritchie ve Williamon, 2011). Bu bağlamda, Türkiye'deki müzik eğitimi programlarında armoni ve piyano derslerinin koordineli bir biçimde yürütülmemesi, öğrencilerin bu iki disiplin arasında duyuşsal bir bağ kuramamasına neden olmuş olabilir (Kurtuldu ve Odabaş, 2017). Sonuç olarak, kaygı ve tutum arasındaki bu kopukluk, pedagojik süreçlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla yeniden ele alınması gerektiğini kuramsal bir gereklilik olarak ortaya koymaktadır.

Spielberger (1962), yaptığı çalışmada akademik başarı ve kaygı derecesi arasında ilişki aramış, çok düşük ve çok yüksek akademik başarı / yeteneğe sahip kişilerde kaygı derecesi ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Orta düzeyde akademik başarı gösteren büyük çoğunluk öğrenci grubunda ise yüksek kaygı başarıyı düşürmüştür, az kaygı derecesine sahip öğrenciler daha başarılı bulunmuştur. Genellikle sınav kaygıları, eğitim başarısı için engel olarak görülmektedir (Cüceloğlu, 2006). Kurtuldu (2017) da yaptığı çalışmada piyano dersinde başarısız olan öğrencilerin piyano sınav kaygısı düzeylerinin de yüksek olduğu bulgusuna sahiptir. Bu çalışmada da Armoni dersine ilişkin tutum ve piyano dersi sınav kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bağcı (2020b), çalışmasında piyano çalışma alışkanlıkları ve armoni dersine ilişkin tutum arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Tutum ve kaygı arasında belki de daha farklı değişkenlerin de birlikte etkisinin sınırdığı bir taramaya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Cinsiyete göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Umuzdaş ve diğerleri (2019) çalışmalarında farklı cinsiyetlerdeki öğrencilerin farklı kaygı düzeylerine sahip olduğu bulgusuna sahiptir. Šulentić Begić ve diğerleri (2025), Nacakçı ve Dalkıran (2011), Döğler (2021), Çini (2020), Atılğan Avcı ve Sağır (2021), Çalışır ve Onuray Eğilmez'in (2025) çalışmalarında kız öğrencilerin bireysel çalgı sınav kaygısı veya müzik performans kaygısı bakımından erkek öğrencilere oranla daha kaygılı olduğu saptanmıştır. Atayeter ve Can (2022) çalışmasında da kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde müzik performans kaygısı göstermiştir. Yadigaroglu'nun (2021) çalışması cinsiyet değişkeninin müzik performans kaygısı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulgusuna sahiptir. Alanyazında tespit edilen çalışmaların çoğunluğu cinsiyetin piyano dersine ilişkin sınav kaygısı veya çalgı performansı kaygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Çalışma bu çalışmalar ile aynı yönde bulguya sahiptir.

Cinsiyete göre Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kalkandelen (2019) ve Cengiz ve Lehimler'in (2018) çalışmaları, Armoni dersine ilişkin tutumun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna sahiptir.

Öğrencilerin okudukları programa göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Döğler'in (2021) çalışmasında da benzer biçimde okunmakta olan bölümün çalgı performans sınavı kaygısı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı

bulgusuna sahiptir. Çalışmada programla ilişkili olabilecek öğrencilerin okudukları fakülte türüne göre de Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Okunan bölüm ya da fakültenin, programın piyano dersi sınav kaygısı ve armoni dersi sınav kaygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okudukları üniversitelere göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Cengiz ve Lehimler'in (2018) çalışmasında Armoni-Kontrpuan-Eşlik Dersine ilişkin tutum düzeyi okunan üniversiteye göre farklılık göstermiştir. Araştırma bu konuda alan yazında yer alan bu çalışma ile farklı bir sonuca sahiptir. Bu konuyla ilgili daha fazla çalışmaya gereksinim duyulmaktadır. Ancak ortamların tutumları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu sınamak üzere yapılan post hoc analizi sonucunda 5 yıl veya daha fazla süredir okumakta olan öğrencilerin Piyano Dersi Sınav Kaygısı düzeyi 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Umuzdaş'ın (2010) çalışmasında da sınıf düzeylerine göre sınav kaygıları arasında bir farklılık bulunmuş ve 2. Sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek kaygı taşıdıkları görülmüştür. Umuzdaş ve diğerleri (2019) çalışmalarında da anksiyete düzeyi yüksek olan lisans birinci sınıf ve son sınıf öğrencilerinde akademik başarı puanları açısından önemli bir farklılık olduğu görülmüştür. Jelen'in (2017) çalışmasında ise 1. sınıf öğrencilerinin müzik performans kaygı düzeyleri, 2. ve 4. sınıflardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde daha düşük düzeydedir. Çevik Kılıç'ın (2018) çalışmasında da öğrencilerin öğrenim gördükleri yılın, piyano sınavlarındaki performans kaygısı düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Çini (2020), Ertunç (2024), Döğür (2021), Yadigaroglu (2021) ve Çalışır ve Onuray Eğilmez'in (2025) çalışmaları ise bireysel çalgı sınav kaygısı veya müzik performans kaygısı üzerinde sınıf düzeyinin anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna sahiptir. Bu bulgular piyano sınav kaygısının sınıflara göre farklılık gösterebileceğini, belki de öğrencilerin genel bir hazır bulunuşluk düzeylerinin farklılık yaratabileceğini düşündürmektedir. Yapılan bu çalışmada okullarını uzatan öğrencilerin diğer sınıflardan yüksek piyano sınav kaygısı göstermesi, yapılan literatür taraması ile uyumlu olarak yorumlanmaktadır. Literatürde çeşitli çalışmalarda, yoğun kaygının daha çok düşük başarı gösteren gruplarda görüldüğü ifade edilmektedir (Cüceloğlu, 2006; Kurtuldu, 2017).

Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Armoni dersine ilişkin tutum düzeyinin sınıflara göre farklılıklarının incelendiği çalışmalar incelendiğinde; Kalkandelen'in (2019) çalışmasında sınıf düzeylerine göre Armoni dersine ilişkin tutum düzeyinin anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Cengiz ve Lehimler'in (2018) çalışmasında da sınıf değişkenine benzer şekilde yaş düzeyine göre Armoni-Kontrpuan-Eşlik Dersine ilişkin tutum düzeyinin anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Aslan (2025) da Armoni ve Eşikleme dersine ilişkin tutumun sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Dönem dönem farklı isimlerle anılan müzik kuramları alanının temel dersleri arasında yer alan Armoni dersine ilişkin tutumun birçok çalışmada sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Çalışmanın bu araştırmalarla aynı yönde bulguya sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ana çalgı türüne göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Umuzdaş ve diğerleri (2019) çalışmalarında yaylı çalgı çalan öğrencilerin yüksek performans kaygısına sahip olduğu bulgusuna sahiptir. Çini (2020), Yadigaroglu (2021) ve Çalışır ve Onuray Eğilmez'in (2025) çalışmaları ise bireysel çalgı sınav kaygısı veya müzik performans kaygısı üzerinde çalgı türünün anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna sahiptir. Alanyazında yer alan çalışmaların çoğunluğunda ana çalgı türünün Piyano dersine ilişkin sınav veya çalgı performans kaygısını etkilemediği görülmektedir. Çalgı türünün piyano sınav kaygısını etkilemeyebileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin ana çalgı türüne göre Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kalkandelen (2019) ve Cengiz ve Lehimler'in (2018) çalışmaları farklı ana çalgılara sahip öğrencilerin Armoni dersine ilişkin tutum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna sahiptir. Aslan'ın (2025) çalışmasında ise Armoni ve Eşikleme dersine ilişkin tutumun ana çalgı türüne göre farklılık gösterdiği, Batı Müziği çalgıları çalan öğrencilerin Türk Müziği çalgıları çalan öğrencilere göre daha yüksek bir tutum düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Armoni dersinin çoksesli yapıya ilişkin kuramsal bir ders olması, Türk Müziği'nin ise temelde tek sesli yapıya sahip olması dolayısıyla Aslan'ın çalışmasında bulunan sonuç doğal olarak yorumlanmaktadır. Ana çalgı türünün farklı çalgı türleri arasında ise Armoni dersine ilişkin tutumu etkilemediği görülmektedir. Ancak piyano, gitar, akordeon gibi bazı çalgıların çoksesli olması dolayısıyla bu çalgılara sahip öğrencilerin Armoni dersinde daha yüksek bir başarı, tutum ve özyeterlilik göstermesi beklenir. Bu konuda belki daha farklı değişkenlerin de işe koyulması gerekebilir.

Öğrencilerin evlerinde piyano bulunma durumuna göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çevik Kılıç'ın (2018) çalışmasında kendi piyanosu olan öğrencilerin, piyano sınavlarında performans kaygısı, piyanosu olmayanlara göre daha düşük bulunmuştur. Evde bir piyano bulunması her zaman piyano çalışılabileceği ve dolayısıyla çok pratik yaparak kaygının azaltılabileceği ve çoksesliliğe daha alışkın olunabileceğini düşündürmektedir. Bu çalışmada da bu yönde beklenti ile çalışılmış, ancak aksi yönde bir bulgu ile karşılaşılmıştır. Bu anlamda daha çok araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin ailelerinde çalgı çalan bir birey bulunma durumuna göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ertunç'un (2024) çalışmasında ailelerinde müzikle ilgilenen birey bulunma durumunun müzik performans kaygısı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ailede müzikle uğraşan bireylerin sadece varlığı sorgulanmıştır. Ailede bulunabilecek müzikle uğraşan bireylerin hangi müzik türü ve hangi çalgı türü ile uğraştığı da öğrencinin kaygı ve tutum düzeyi üzerinde etkili olabilir.

Öğrencilerin müzikle uğraşı süresine göre Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Casanova ve diğerleri (2025), müzik eğitimi alma süresi, müzikte ustalık gelişiminin müzik performans kaygısı üzerinde etkisinin olduğunu, ustalıklı kaygı düzeyinin de arttığını göstermektedir. Ertunç (2024) ve Çalışır ve Onuray Eğilmez'in (2025) çalışmaları ise müzik eğitimi alma süresi veya çalgı çalma yılının müzik performans kaygısı üzerinde bir etkisinin olmadığı bulgusuna sahiptir. Çalışmaların geneli müzikle uğraşı süresinin kaygı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna sahiptir. Çalışma bu bulgular ile uyumlu bir sonuç taşımaktadır.

Okul öncesinde bir çoksesli koroda bulunma durumuna göre öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Okul öncesinde herhangi bir çalgı topluluğunda bulunma durumuna göre öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı Ölçeği puanları arasında, okul öncesinde çalgı topluluklarında yer almış lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okul öncesinde herhangi bir çalgı topluluğunda yer almış öğrencilerin Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı puan ortalamaları anlamlı derecede daha düşük düzeydedir. Ertunç'un (2024) çalışmasında bölümde performans sergileme durumunun müzik performans kaygısı üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Çalışır ve Onuray Eğilmez'in (2025) çalışmasında topluluk önünde performans sergileme durumunun müzik performans kaygısı üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Okul öncesinde herhangi bir çalgı topluluğunda bulunma durumuna göre öğrencilerin Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Yapılan bu analizler müzik icrası süresini desteklemeye yöneliktir. Müzikte veya çalgıda deneyimin artması kaygıda başarıyı destekleyebileceği, kaygıyı azaltabileceği ve armoni dersine ilişkin tutumu destekleyebileceği düşünülmektedir. Ancak çalışmada yer alan bulgular okul öncesi bir koroda yer almanın veya bir çalgı topluluğunda yer alma durumunun sınav kaygısı veya armoni dersine ilişkin tutumu etkileyemeyeceğini göstermiştir.

4.2. Öneriler

Çalışma bulguları doğrultusunda aşağıda öneriler sunulmuştur:

- Bu çalışmada, Piyano Dersine İlişkin Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak piyano çalışma alışkanlıkları ve armoni dersine ilişkin tutum arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Tutum ve kaygı arasında belki de daha farklı değişkenlerin de birlikte etkisinin sınırlı olduğu bir taramaya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda araştırmacılara başarılı veya başarısız öğrencilerden alınan puanlar ile bir ilişkisel çalışma tasarlanması önerilmektedir. Bu anlamda farklı araştırma tasarımlarının kurgulanması da önerilmektedir.
- Piyano Sınav Kaygısının Armoni Dersine İlişkin Tutum ile doğrudan bir korelasyon göstermemesi öğrencilerin bu iki alanı zihinsel olarak birbirinden bağımsız kurguladığını göstermektedir. Bu kopukluğun giderilmesi amacıyla armoni derslerinde piyano eserlerinin analizine daha fazla yer verilmesi ve piyano derslerinde de armonik bilgilerin eşzamanlı olarak üzerinden geçilmesi gerekmektedir. Bu iki dersin birbirine daha bağlantılı olarak düşünülmesi ve işlenmesi, armoni dersinin uygulama boyutunun artırılarak piyano üzerinde akorların doğrudan kurulması ve çalınarak ve öğrencilere de çaldırılarak ders yapılması önerilmektedir.

- Tutumun çevreden etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu anlamda müziksel ve kültürel çevreyi sorgulayan farklı çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Çalışma sonucunda Piyano Dersi Sınav Kaygısı ve Armoni Dersine İlişkin Tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak piyano ve gitar vb. çalgıların çoksesli yapıları dolayısıyla, bu çalgılar ile ilgili kaygı, tutum veya başarı gibi değişkenlerin Armoni Dersi ile ilgili değişkenler ile etkileşim halinde olması beklenir. Bu konuda farklı ve daha geniş gruplarla çeşitli çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Ayrıca müzikal deneyimlerin çeşitli farklı boyutlarının sorgulandığı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Etik kurul onayı

Çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (tarih: 21.03.2025, sayı: 2025/03).

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: HB; verilerin toplanması: HB; sonuçların analizi ve yorumlanması: HB; çalışmanın yazımı: HB. Yazar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

The study was approved by Kocaeli University Ethics Committee for Social and Human Sciences (date: 21.03.2025, number: 2025/03).

Author contribution

Study conception and design: HB; data collection: HB; analysis and interpretation of results: HB; draft manuscript preparation: HB. Author reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The author declare the study received no funding.

Conflict of interest

The author declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

Arkonaç, S. (1993). *Psikoloji: Zihin süreçleri bilimi*. Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Aslan, A. (2025). *Müzik öğretmeni adaylarının "armoni ve eşlikleme" dersine ilişkin tutumları, öz-yeterlik algıları ve armoni başarı puanları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 957965) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.

Atayeter, F. ve Can, A. A. (2022). Müzik öğretmenlerinin müzik performans kaygılarının ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 17(2), 187-214. <https://doi.org/10.29228/ijia.161>

Atılğan Avcı, N. ve Sağer, T. (2021). Türkiye'deki viyola icracılarının müzik performans anksiyetesi (MPA) üzerine bir inceleme. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat*, 6(12), 298-321. <https://doi.org/10.29228/ijia.161>

Bağcı, H. (2020a). Armoni dersine ilişkin tutum ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *EKEV Akademi Dergisi*, 24(81), 137-152. <https://izlik.org/JA65BN55LT>

Bağcı, H. (2020b). Examining the relationship between the attitudes towards harmony courses and piano playing habits. *Cypriot Journal of Educational Science*, 15(1), 112-126. <https://doi.org/10.18844/cjes.v15i1.4613>

Baron, R. A. ve Byrne, D. (1977). *Social psychology: Understanding human interaction* (2. bs.). Allyn & Bacon.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2017). *Sosyal bilimler için istatistik* (19. bs.). Pegem Akademi Yayınevi. <https://doi.org/10.14527/9789756802335>

- Casanova, O., Riaño, M. E., Zarza-Alzugaray, F. J. ve Orejudo, S. (2025). The role of music performance anxiety in musical training: Four personal histories. *Frontiers in Psychology*, 16, 1515970. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1515970>
- Cengiz, C. ve Lehimler, E. (2018). Müzik öğretmeni adaylarının armoni-kontrpuan-eşlik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Özel sayı]. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 853-871. <https://izlik.org/JA99JN44DX>
- Ciccarelli, S. K. ve White, J. N. (2022). *Psikoloji - bir keşif gezinti* (D. N. Şahin ve O. Aydın, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi.
- Cohen, L., Manion L. ve Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (5. bs.). Routledge Falmer.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5. bs.). SAGE Publications.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı - psikolojinin temel kavramları* (15. bs.). Remzi Kitabevi A.Ş.
- Çalışır, Ç. ve Onuray Eğilmez, H. (2025). Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin müzik performans kaygıları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 189-206. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1562300>
- Çevik Kılıç, D. B. (2018). An investigation of music teacher candidates' performance anxiety levels in piano examinations. *Journal of Education and Learning*, 7(1), 299-308. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n1p299>
- Çini, S. (2020). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile çalışma alışkanlıkları düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi* (Tez No. 641997) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Dong, S. ve Gedviliene, G. (2025). Using self-efficacy and reflection to improve piano learning performance. *Education Sciences*, 15(1), 50. <https://doi.org/10.3390/educsci15010050>
- Döğer, D. (2021). Keman öğrencilerinin performans sınavı kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 257-269. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-604643>
- Erdem, S. (2006). *Psikoloji* (Ç. Şimşek, Ed.). Fil Yayınevi Basım Yayın Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi.
- Ertunç, B. (2024). *Anne baba tutumu ile müzik performans kaygısı arasındaki ilişki* (Tez No. 874707) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5. bs.). SAGE Publications.
- Gerrig, R. J. ve Zimbardo, P. G. (2020). *Psikoloji ve yaşam - psikolojiye giriş* (G. Sert, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi.
- Gravetter, F. J. ve Wallnau, L. B. (2016). *Statistics for the behavioral sciences - standalone book* (10. bs.). Cengage Learning.
- Greenberg, J., Solomon, S., Pyszczynski, T., Rosenblatt, A., Burling, J. ve Lyon, D. (1992). Why do people need self-esteem? Converging evidence that self-esteem serves an anxiety-buffering function. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(6), 913-922. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.63.6.913>
- Gün, E. ve Demirtaş, H. O. (2016). Müzik öğretmeni adaylarının piyano eserlerindeki armonik yapıyı analiz etme becerileri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 5(25), 1387-1399. <https://doi.org/10.7816/idil-05-25-04>
- Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269-289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>
- Hogg, M. A. ve Vaughan, G. M. (2010). *Essentials of social psychology*. Pearson Education Limited.
- Jelen, B. (2017). Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygısı ve piyano performans öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *İdil Dergisi*, 6(39), 3389-3414. <https://doi.org/10.7816/idil-06-39-22>
- Kalkandelen, N. (2019). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin armoni dersine ilişkin öz değerlendirmeleri ve tutumları* (Tez No. 586828) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi* (32. bs.). Nobel Akademik Basım Yayın Dağıtım Ticaret Limited Şirketi.
- Kurtuldu, M. K. (2009), Müzik öğretmenliği bölümü piyano öğrencilerinin sınav kaygısına yönelik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 107-126.

- Kurtuldu, M. K. (2017). Düşük başarılı piyano öğrencilerinin piyano sınavı kaygı durumlarının incelenmesi (bir örnek olay çalışması). *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(15), 2036-2042. <https://doi.org/10.26450/jshsr.294>
- Kurtuldu, M. K. ve Odabaş, E. (2017). Piyano öğrencilerinin armoni dersi başarıları ile deşifre becerilerinin incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 5(2), 187-197. <https://doi.org/10.7816/sed-05-02-04>
- McPherson, G. E. (Ed.). (2016). *The oxford handbook of music performance (Vol. 1)*. Oxford University Press. <https://improacordeon.com/wp-content/uploads/2022/09/music-performance-volume-1-2022-1.pdf>
- Morgan, C. T. (2022). *Psikolojiye giriş* (S. Karakaş, R. Eski ve B. Tegin, Ed. ve Çev.). Eğitim Yayınevi.
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi anlamak: Psikolojiye giriş* (H. B. Ayvaşık ve M. Sayıl, Ed.). Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Nacakçı, Z. ve Dalkıran, E. (2011). Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı sınavına yönelik kaygıları. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, 3(5), 46-56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181767>
- Pallant, J. (2020). *SPSS Survival manual: A Step by Step Guide to data analysis using IBM SPSS (7. bs.)*. Routledge.
- Pirlibeylioğlu, B. ve Akın Şişman, Ö. (2017). Piyano dersi öğretim elemanlarının müzik öğretmeni adaylarının piyano performansı hakkındaki görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 29-46. <https://izlik.org/JA72MX56LA>
- Plotnik, R. (2009). *Psikoloji'ye giriş* (T. Geniş, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Polat, O. ve Sadıkoğlu, M. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi* (Ö. Yayıntaş, Ed.). Rating Academy Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Organizasyon Ticaret Limited Şirketi.
- Rachman, S. (2004). *Anxiety* (2. bs.). Psychology Press.
- Ritchie, L. ve Williamon, A. (2011). Measuring distinct types of musical self-efficacy. *Psychology of Music*, 39(3), 328-344. <https://doi.org/10.1177/0305735610374895>
- Spielberger, C. D. (1962). The effects of manifest anxiety on the academic achievement of college students. *Mental Hygiene*, (46), 420-426.
- Šulentić Begić, J., Begić A. ve Sabolek I. (2025). Students' attitudes toward the annual instrumental exam in croatian elementary music schools. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 18(2), 91-99. <https://doi.org/10.7160/eriesj.2025.180203>
- Sun, J. (2022). Exploring the impact of music education on the psychological and academic outcomes of students: Mediating role of self-efficacy and self-esteem. *Frontiers in Psychology*, 13, 841204. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.841204>
- Umuzdaş, M. S. (2010). Gazi eğitim fakültesi müzik öğretmenliği programı piyano öğrencilerinin kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 18(3), 943-960.
- Umuzdaş, M. S., Tök, H. ve Umuzdaş, S. (2019). An examination of the performance anxiety levels of undergraduate music teaching students in the instrument exams according to various variables (Case of Tokat province). *International Journal of Higher Education*, 8(4), 221-230. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v8n4p221>
- Yadigaroğlu, Z. (2021). Examination of music performance anxiety of music teacher candidates. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(16), 2064-2104. <https://doi.org/10.35826/ijetsar.398>
- Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Music education is a holistic developmental domain in which cognitive skills are interwoven with affective processes. The literature emphasizes that students' engagement with multiple knowledge domains—both theoretical and applied—supports not only technical achievement but also the development of motivation and positive attitudes toward the course (Hallam, 2010). Connecting the theoretical foundations addressed

in courses such as harmony to practical performance on instruments such as the piano enables students to make sense of music as a unified whole, which may in turn facilitate the management of inhibitory factors such as examination anxiety (McPherson, 2016). Research indicates that music education strengthens students' self-efficacy perceptions and enables them to adopt a more positive approach toward academic tasks (Dong & Gedviliene, 2025; Sun, 2022). Studies conducted in the Turkish context similarly demonstrate that coordinated instruction in harmony and piano courses enhances students' sight-reading and analytical skills, with favorable outcomes for their overall academic achievement (Gun & Demirtas, 2016; Kurtuldu & Odabas, 2017). The present study was motivated by the need to investigate how anxiety related to piano examinations influences students' perceptions of and attitudes toward harmony courses, with implications for both educational practice and student well-being.

Many students enrolled in music-related programs at universities are required to take both piano and harmony courses, both of which are frequently described as challenging (Pirlibeylioğlu & Akin Sisman, 2017). Should a meaningful relationship exist between these two courses, any intervention that produces a positive effect on attitudes toward harmony could also be expected to influence piano examination anxiety. This recognition identified a need for research on the subject.

The research problem of this study is whether a statistically significant relationship exists between Piano Examination Anxiety and Attitudes Toward the Harmony Course among students receiving professional music education in music-related university programs. The study aims to examine the relationship between Piano Examination Anxiety and Attitudes Toward the Harmony Course, and to reveal the nature of interactions between these factors in the context of piano education. Additionally, the extent to which these relationships may vary according to students' demographic characteristics and prior experiences is investigated.

The study seeks answers to the following research questions:

Is there a statistically significant relationship between piano examination anxiety and attitudes toward the harmony course among students enrolled in music-related university programs?

Do the levels of attitudes toward the harmony course and piano examination anxiety among students enrolled in music-related university programs differ significantly with respect to gender, department, university, faculty, grade level, primary instrument, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, and participation in instrumental ensembles and choirs prior to formal schooling?

The primary aim of the study is to systematically analyze the relationship between examination anxiety and attitudes, thereby generating data that can inform efforts to improve student achievement and motivation in music education. Obtaining an empirical finding on the relationship between Attitudes Toward the Harmony Course and Piano Examination Anxiety would constitute a fundamental indicator of the extent to which theoretical instruction influences students' cognitive processes. The study therefore holds theoretical significance. It also holds practical significance in terms of supporting performance-based domains through the connection between theory and practice in music education.

2. Method

The study investigates whether a relationship exists between attitudes toward the harmony course and examination anxiety in piano lessons. It is based on a relational survey model. Relational survey models examine whether a statistically significant correlation or relationship exists between two or more variables without any intervention in those variables, and analyze patterns of co-variation among them (Buyukozturk et al., 2017; Cohen, Manion & Morrison, 2005; Karasar, 2017). Studies based on this model generally collect longitudinal data over time in order to examine the development of ideas and trends (Creswell & Creswell, 2018).

The population of the study consists of students receiving professional music education in music-related programs at universities. The sample comprised 164 students enrolled in music-related departments at Kocaeli University, Bolu Abant İzzet Baysal University, Trabzon University, Sinop University, Pamukkale University, Sakarya University, Marmara University, and Canakkale Onsekiz Mart University during the Spring Semester of the 2024–2025 Academic Year.

Convenience sampling and maximum variation sampling methods were employed to reach the sample group and collect data. Convenience sampling was adopted to minimize losses in terms of time, financial resources, and labor. In the literature, convenience sampling is defined as obtaining data from a sample that is readily accessible to the researcher (Buyukozturk et al., 2017). Data were collected online in order to reach an accessible sample. Maximum variation sampling was adopted to enable comparisons among students studying in different cities, universities, faculties, and programs. The purpose of maximum variation sampling is defined as identifying commonalities and differences among highly varied cases (Yildirim & Simsek, 2013).

The Piano Lesson Examination Anxiety Scale developed by Kurtuldu (2009) and the Attitude Toward Harmony Course Scale (ATHCS) developed by Bagci (2020a) were used to collect data. In addition, a questionnaire was administered to gather information on participants' gender, department, university, faculty, grade level, primary instrument type, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, and participation in polyphonic choirs.

The Attitude Toward Harmony Course Scale (Bagci, 2020a) is a single-factor, five-point Likert-type scale. The reliability coefficient of the scale was calculated as 0.966, and the single-factor structure accounts for 47.708% of the total variance. The scale consists of 34 items scored between 1 and 5, of which 25 are positively worded and 9 are negatively worded.

The Piano Lesson Examination Anxiety Scale (Kurtuldu, 2009) consists of 27 items and is a five-point Likert-type scale (scored 1–5). The reliability coefficient of the scale was found to be 0.87. The scale has a single-factor structure, accounting for 60.69% of the total variance. Permission to use the scale was obtained from its developer, Kurtuldu, via e-mail on October 11, 2024.

An online form was prepared for data collection. The form comprised the questionnaire items, the Piano Lesson Examination Anxiety Scale, and the Attitude Toward Harmony Course Scale. Data were collected on a voluntary basis; accordingly, the form included an informed consent statement confirming voluntary participation. The link to the form was distributed to 12 universities in order to obtain a broad sample. Data could not be obtained from Van Yuzuncu Yil University, Balikesir University, Uludag University, or Ankara Music and Fine Arts University. Data were ultimately collected from a total of eight universities: Kocaeli University, Bolu Abant İzzet Baysal University, Trabzon University, Sinop University, Pamukkale University, Sakarya University, Marmara University, and Canakkale Onsekiz Mart University. Data collection took place between May 29, 2025 and June 25, 2025.

Pearson's product-moment correlation coefficient was used to examine the relationship between attitudes toward the harmony course and piano examination anxiety scores. Frequency and percentage analyses were employed as descriptive techniques to characterize each variable individually. To test whether attitudes toward the harmony course and piano examination anxiety scores differed significantly according to categorical variables—including gender, department, university, faculty, grade level, primary instrument type, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, and participation in polyphonic choirs—independent samples t-tests, one-way analysis of variance (ANOVA), and the Kruskal-Wallis test were used.

In the analysis of data, sample sizes within subgroups were a determining factor in the selection of statistical techniques. In the statistical literature, it is accepted that when the sample size exceeds 30, the Central Limit Theorem ensures that the sampling distribution will approximate normality and that parametric tests will be robust to violations (Field, 2018; Pallant, 2020). Accordingly, non-parametric techniques (Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H) were preferred for subgroups with $n < 30$, while parametric techniques (independent samples t-test, one-way ANOVA) were applied for groups with $n \geq 30$. This approach aimed to minimize the risk of Type I error in small-sample groups while preserving statistical power in larger ones (Gravetter & Wallnau, 2016). In addition, the homogeneity of variances across groups was tested using Levene's test, and a significance level of .05 was adopted for all analyses.

3. Results, Discussion, and Recommendations

No statistically significant relationship was found between the Piano Lesson Examination Anxiety Scale and the Attitude Toward Harmony Course Scale scores. This is the most notable finding of the study. The result may indicate that students receiving music education have not sufficiently integrated applied-technical performance (piano) and theoretical knowledge (harmony) in their cognitive processes, and are unable to

establish meaningful connections between these two domains. For students, harmony may have remained an isolated subject to be passed, while piano remained a performance domain associated with anxiety. This finding theoretically underscores the need for harmony instruction in educational programs to be delivered in an applied and aural manner, using piano and chamber music repertoire as vehicles for learning.

This finding may be associated with the “theory-practice divide” frequently discussed in the music education literature. The literature emphasizes that performance anxiety is generally confined to concerns related to stage performance and fear of technical imperfection, and that it does not directly influence attitudes toward cognitively oriented theoretical courses (Ritchie & Williamon, 2011).

Given that harmony instruction develops musical analysis and structural comprehension skills, a relationship between these two variables might reasonably be expected. However, the findings suggest that students perceive harmony not as a tool that supports piano performance, but as “an academic obligation to be fulfilled.” McPherson (2016) notes that when musicians are unable to integrate their technical skills with their theoretical knowledge, performance anxiety cannot be managed through cognitive strategies such as analytical thinking. In this context, the lack of coordinated instruction in harmony and piano courses in Turkish music education programs may have prevented students from establishing an affective connection between these two disciplines (Kurtuldu & Odabas, 2017). Ultimately, this disconnect between anxiety and attitude suggests that pedagogical processes need to be revisited through an interdisciplinary approach.

A statistically significant difference in Piano Lesson Examination Anxiety Scale scores was found according to grade level. Students who had been enrolled for five or more years reported significantly higher piano examination anxiety than first-year and fourth-year students. A statistically significant difference in Piano Lesson Examination Anxiety Scale scores was also found based on pre-school participation in instrumental ensembles, in favor of students who had participated in such ensembles.

No statistically significant differences were found in Piano Lesson Examination Anxiety Scale or Attitude Toward Harmony Course Scale scores with respect to gender, program of study, university, faculty, primary instrument, availability of a piano at home, presence of an instrument-playing family member, duration of music engagement, or pre-school participation in a polyphonic choir. Attitude Toward Harmony Course Scale scores showed no statistically significant differences according to grade level or pre-school participation in instrumental ensembles.

Based on the findings of the study, the following recommendations are offered:

- The present study found no significant relationship between Piano Lesson Examination Anxiety and Attitude Toward Harmony Course scores. However, studies exist demonstrating significant relationships between piano practice habits and attitudes toward harmony. It appears that a survey examining the combined effects of additional variables alongside attitude and anxiety is needed. Accordingly, researchers are encouraged to design relational studies incorporating scores from both high-achieving and low-achieving students. The development of alternative research designs is also recommended.
- The absence of a direct correlation between Piano Examination Anxiety and Attitude Toward Harmony Course suggests that students mentally conceptualize these two domains as independent from one another. To address this disconnect, it is recommended that harmony courses incorporate greater emphasis on the analysis of piano repertoire, and that piano lessons concurrently revisit harmonic concepts. It is further recommended that these two courses be conceived and taught in a more interconnected manner, with the applied dimension of harmony instruction enhanced through direct construction and performance of chords on the piano—both by the instructor and the students.
- Attitude is considered to be susceptible to environmental influences. In this regard, further studies examining musical and cultural context are recommended.
- The study found no significant relationship between Piano Lesson Examination Anxiety and Attitude Toward Harmony Course. Nevertheless, given the polyphonic nature of instruments such as piano and guitar, interactions between anxiety, attitude, or achievement variables related to these instruments and variables concerning harmony instruction are to be expected. Further studies with diverse and larger sample groups are recommended in this area.
- Additionally, studies examining various dimensions of musical experience are recommended.